جاسوس انگلیسی

نکته جالب در میان پهپادهایی که به نمایش در آمده‌اند حضور یك پهپاد انگلیسی است. پهپاد فونیکس انگلیسی یکی از پهپادهایی است که توسط نیروی هوافضای سپاه به غنیمت گرفته شده است. این پهپاد که یك پهپاد مراقبتی و شناسایی است از سال ۱۹۹۱ در انگلیس ساخته شده و دارای دوربین دید در شب و روز است و بردی در حدود ۶۰۰ کیلومتر و مداومت پروازی معادل ۴٫۵ ساعت دارد. اطلاعاتی از این‌که این جاسوس انگلیسی چطور به دام افتاده هم در دست نیست. این پهپاد یك پرنده نسبتا سبك محسوب می‌شود. حداکثر وزن برخاست آن حدود ۱۸۰ کیلوگرم است که برای برخاستن از زمین نیازی به باند ندارد، چراکه توسط پرتابگرهای خودرویی به آسمان پرتاب می‌شود. برای نشستن هم نیازی به باند ندارد. فرود آن هم با چتر نجات انجام می‌گیرد. جناب فونیکس می‌تواند تا ۸۰۰۰ متری زمین ارتفاع بگیرد. سرعت متوسط آن ۱۳۰ کیلومتر برساعت است و طول بدنه‌اش هم حدود چهار متر است.

گزارش جام جم از پهپادهای غنیمتی که این روزها در باغ‌موزه دفاع مقدس به نمایش درآمده‌اند

جایی برای کرکس‌ها نیست

گروه سیاسی

باغ‌موزه دفاع مقدس این روزها حسابی روی تیتر رسانه‌هاست. قضیه از این قرار است که این مکان میزبان تعدادی از پهپادهای غنیمتی شده که ما طی این سال‌ها به دام انداخته‌ایم. از سنگین‌وزن‌هایشان بگیرید تا مگس‌وزن‌هایی که از چشم سامانه‌های پدافندی ما دور نمانده‌اند. در این گزارش مروری داریم به تعدادی از این پهپادها. تا اینجا گفتیم این را هم بگوییم که پهپاد، مخفف حروف اول عبارت «پرنده هدایت‌پذیر از دور» است.

جانور قندهار هم توی تور افتاد

پاییز ۱۳۹۰ خبری که ایرانی‌ها منتشر کرده بودند مثل بمب در رسانه‌های دنیا ترکید. یك فروند آر کیو-۱۷۰ آمریکایی به دام ایرانی‌ها افتاده بود. فناوری و میزان اطلاعاتی که توسط «جانور قندهار» گردآوری می‌شد آن‌قدر برای آمریکایی‌ها مهم بود که حتی در اختیار ارتش این کشور هم نبود و سازمان جاسوسی آمریکا (سیا) مستقیما کاربر این پهپاد بود.

به جز بحث فناوری، ابعاد فیزیکی آرکیو-۱۷۰ هم در نوع خودش اعجاب‌آور است. جانور قندهار هرچند در اسم یك پهپاد است، اما رسما می‌توان آن را یك هواپیمای مدرن جاسوسی دانست. کمتر از ۳۰ فروند از این جت بدون سرنشین جاسوسی ساخته شده است.

صحبت از پرنده‌ای با ارتفاع تقریبی سه متر، طول بال تقریبی ۱۳متر و سرعت تقریبی ۹۰۰ کیلومتر بر ساعت است که ۴۰۰۰ کیلوگرم وزن دارد و می‌تواند تا ارتفاع ۱۵کیلومتری زمین بالا برود. جانور قندهار از پایگاه آمریکایی‌ها در بگرام افغانستان تیك‌آف کرده و وارد حریم هوایی ایران شده بود. به دلایلی تماس آر کیو با مرکز کنترل قطع می‌شود.

در چنین مواقعی پرنده به‌طور خودکار به سمت پایگاهی می‌رود که از آن تیك‌آف کرده. در این میان اما جنگ الکترونیك سنگین سامانه‌های پدافندی ایرانی‌ها ارتباط ماهواره‌ای آر کیو را قطع کرده و در نهایت در آسمان شهرستان بردسکن، فرودی سخت را تجربه می‌کند.

سطح اهمیت فناوری آر کیو-۱۷۰ آن‌قدر بالا بود که باراك اوباما صریحا اعلام کرد که از ایران درخواست کرده آر کیو را به آمریکا بازگردانند. درخواستی که البته هیچ‌وقت اجابت نشد.

عقاب آمریکایی در دام ایرانی

بویینگ را خیلی‌ها به عنوان یك شرکت هواپیماساز بزرگ غیرنظامی می‌شناسند. جالب است بدانید این شرکت به همان اندازه که در صنایع غیرنظامی فعال است، در ساخت تجهیزات و ادوات نظامی هم ید طولایی دارد. بخشی از ناوگان جنگنده‌های ارتش ایالات متحده از جمله همین جنگنده معروف اف-۱۸ ساخت همین شرکت بویینگ است. به‌جز اینها، پای بویینگ و موسسات وابسته به آن در یگان پهپادی ارتش آمریکا هم به چشم می‌خورد. جناب اسکن ایگل یا به فارسی خودمان «عقابِ ناظر» ساخت یکی از شرکت‌های زیرمجموعه بویینگ است. اسکن ایگل یك پهپاد نسبتا کوچك برای شناسایی و مراقبت است که برای پرواز، نیازی به باند ندارد و توسط دستگاهی شبیه فلاخن به دل آسمان پرتاب می‌شود. اسکن ایگل پهپاد کوچکی است. فاصله بال تا بال این پهپاد ۳/۱متر و ارتفاعش ۱/۴متر است. جناب اسکن ایگل ۲۰کیلوگرم وزن و حدود ۱۵۰ کیلومتر بر ساعت سرعت دارد که می‌تواند تقریبا ۲۰ساعت در آسمان پرواز کند و تا ارتفاع ۱۶هزارمتری زمین بالا برود. جالب است بدانید که این پهپاد همان طور که برای برخاستن از زمین نیازی به باند ندارد، برای فرود هم نیازی به باند ندارد. اپراتور آن را به سمت یك تور هدایت می‌کند و پهپاد بعد از برخورد با تور در دام می‌افتد. آذر۹۱ مقامات نظامی ایران اعلام کردند یك فروند اسکن ایگل را به دام انداخته‌اند. در سفر سال ۹۲ فرمانده نیروی هوایی روسیه به ایران، سردار حاجی‌زاده فرمانده هوافضای سپاه پاسداران یك فروند اسکن ایگل ساخت ایران را به وی هدیه داد.

یک شکار بی‌سر و صدا

آبان ۹۱ بود که بعضی رسانه‌های خارجی از تیراندازی دو فروند جنگنده ایرانی به یك پهپاد آمریکایی در خلیج‌فارس خبر دادند. خبری که تکذیب یا تایید نشد. حرف و حدیث‌ها حکایت از آن داشت که دو فروند جنگنده سوخو-۲۵ نیروی هوافضای سپاه پاسداران به سمت پهپاد آمریکایی شلیك اخطار کرده بودند. چهار ماه بعد، پهپاد شناسایی آمریکایی دوباره بر فراز خلیج‌فارس رهگیری شد. این مرتبه اما خلبان‌های نیروی هوایی ارتش راه را بر نفوذ پهپاد متجاوز بسته بودند. در آن زمان بعضی خبرها حکایت از مداخله جنگنده‌های آمریکایی برای نجات پهپاد شناسایی‌شان داشت. پهپاد مورد اشاره در هر دو مورد ام‌کیو-۱ بود. حالا و در نمایشگاه پهپادهای غنیمتی که در باغ‌موزه دفاع مقدس برگزار شد ام‌کیو-۱ هم به چشم می‌خورد. معلوم نیست این پهپاد بزرگ، چطور و در چه زمانی به دام نظامیان ایرانی افتاده است. ام‌کیو-۱ اولین بار در سال ۱۳۹۵ در ایران دیده شد. این پرنده در اوایل، صرفا توسط سازمان جاسوسی ایالات متحده به کار گرفته می‌شد. به دلیل میزان موفقیت بالایی که داشت، پایش به نیروی هوایی ارتش این کشور هم باز شد. کاربران ام‌کیو-۱ قادرند در اتاق کنترل خود در پنتاگون بنشینند و این پرنده را در آسمان هر کشوری در هر نقطه از دنیا هدایت کنند. ام‌کیو-۱ بردی در حدود ۱۱۰۰ کیلومتر دارد و با سرعت ۴۵۰ کیلومتر بر ساعت، توانایی حمل یك تن بار را دارد. بعضی نسخه‌های این پهپاد، می‌تواند به موشك هم مسلح شود.

ایرانی تیزبین و کاردرست

حیف است که صحبت از ناوگان پهپادهای متجاوز دشمن باشد و یادی از یك سامانه تمام ایرانی و تیزبین و کاردرست با دقت بالا نکنیم که ساعت ۴ صبح و در عمق تاریکی، گلوی یك هواپیمای شناسایی را درید تا بقیه همنوعانش خیال تجاوز به آسمان ایران را نکنند. صحبت از سامانه پدافندی برد متوسط سوم خرداد است. سامانه‌ای که برای اولین مرتبه پنج سال قبل دیده شد. سوم خرداد علاوه بر قابلیت شبکه شدن با دیگر سامانه‌های پدافندی، می‌تواند مستقل عمل کرده و با اهدافی در برد حدود صدکیلومتر و ارتفاع ۲۵کیلومتر درگیر شود. اگر گذرتان به باغ‌موزه دفاع مقدس خورد می‌توانید این ایرانی دوست‌داشتنی کاردرست را هم ببینید.

شکستن ستون فقرات بی سرنشین‌ها

از دیگر پهپادهایی که پایش به این نمایشگاه باز شده، پهپاد ام‌کیو-۹ است. با افزایش عملیات‌های بدون سرنشین آمریکا در نقاط مختلف جهان، فرماندهان آمریکایی به این نتیجه رسیدند که پهپاد ام‌کیو-۱ دیگر توان پاسخ به این نیازها را نداشته و نیاز به یك ارتقای سنگین وجود دارد.

در پاسخ به این نیاز بود که پهپاد ام‌کیو-۹ ساخته شد. بهای هر فروند ام‌کیو-۹ حدود ۱۷ میلیون دلار است. از این پهپاد تاکنون ۱۶۰فروند ساخته شده است. این پهپاد را می‌توان ستون فقرات عملیات اطلاعات و شناسایی آمریکا خصوصا در مناطقی مثل منطقه خاورمیانه و آفریقا دانست.

این پرنده هم به مانند سلف خودش ام‌کیو-۱ از طریق ماهواره‌ای کنترل می‌شود. قسمت دماغه این پهپاد که برآمدگی محسوسی دارد محل قرارگیری آنتن یا بشقابك ارتباط با ماهواره است. در سطح فناورانه این پرنده همین قدر بدانید که فقط راداری که در قسمت دماغه پرنده جایگذاری شده بردی برابر با ۸۰کیلومتر دارد.

این هواپیما برای برخاستن و نشستن نیاز به باند دارد. در نوع خودش پرنده سنگینی هم محسوب می‌شود. با ۲۲۰۰کیلوگرم وزن، می‌تواند تا حدود ۵۰۰ کیلومتر بر ساعت سرعت بگیرد. در حالت غیرمسلح بردی در حدود ۳۵۰۰ کیلومتر و در حالت مسلح حدود ۱۶۰۰ کیلومتر برد دارد و تا ۱۴ ساعت هم می‌تواند مداومت پروازی داشته باشد.

جالب است بدانید که این هواپیما می‌تواند تا ۱۷۰۰کیلوگرم محموله حمل کند. توانایی حمل چهار بمب لیزری یا چهار بمب ماهواره‌ای از دیگر توانایی‌های این جناب است. سردار امیرعلی حاجی‌زاده فرمانده نیروی هوافضای سپاه پاسداران در آبان‌ماه سال گذشته اعلام کرده بود که سپاه، شکار و به دام انداختن ام‌کیو-۹ را هم در کارنامه خودش ثبت کرده است.

ایست به عقاب آمریکایی

شاه‌ماهی این نمایشگاه را اما باید پهپاد آرکیو-۴ سی دانست که خردادماه سال جاری توسط یك سامانه پدافندی ساخت ایران در آب‌های خلیج‌فارس سرنگون شد. آرکیو-۴ یك هواپیمای شناسایی و گشتزنی دریایی است که نسخه‌های قبلی آن با نام گلوبال‌هاوك هم شناخته می‌شوند. میزان فناوری به کار رفته در این پرنده هدایت‌پذیر از دور به حدی است که قیمت پایه آن ۱۲۰میلیون دلار است. جالب است بدانید که مثلا قیمت جنگنده اف-۱۸ چیزی حدود ۶۰میلیون دلار است. به عبارت دیگر هر فروند آرکیو-۴ سی، قیمتی دو برابری نسبت به یك جنگنده سرنشین‌دار اف-۱۸ دارد. جناب آرکیو بیش از آنکه یك پهپاد باشد، ابعادی در حد و اندازه‌های یك هواپیما دارد. ۱۴هزار کیلوگرم وزن برای یك پهپاد چیزی نیست که در مخیله خیلی از ما بگنجد. سرعت متوسط این پرنده شناسایی آمریکایی حدود ۵۶۰ کیلومتر بر ساعت است و ۱۸ هزارمتر، سقف ارتفاع آن محسوب می‌شود. به دلیل هدایت ماهواره‌ای می‌توان آن را به ماموریت‌هایی با برد ۱۵ هزار کیلومتری هم اعزام کرد. ارتش ایالات متحده برنامه‌ریزی کرده است که حدود ۷۰فروند از این پهپادها ساخته شوند. در ۳۰خرداد سال جاری، یك فروند از این هواپیمای ۱۲۰میلیون دلاری در یك رقابت تنگاتنگ رقابت را به سامانه پدافندی ایرانی در سوم خرداد واگذار کرد و در آب‌های نزدیك تنگه هرمز ساقط شد.

مگس‌وزن‌ها هم در امان نیستند

از دیگر پهپادهایی که در باغ موزه دفاع مقدس خودنمایی می‌کند جناب دزرت‌هاوك است. ترجمه این اسم به فارسی خودمان می‌شود شاهین صحرا. این پهپاد که می‌توان آن را پرنده مگس‌وزن یگان پهپادی نیروهای آمریکایی در منطقه دانست یك پهپاد دست‌پرتاب است که توسط یك نفر پرتاب می‌شود. البته بعضا برای پرتاب آن از روی موتورسیکلت هم استفاده می‌شود. این پهپاد مگس وزن یك متر طول و تقریبا یك متر هم فاصله نوك بال‌هایش از هم است و بردی بین ۹۰ تا ۱۳۰ کیلومتر دارد. جالب است بدانید که کاربرد عمده این پهپاد برای حفاظت از پایگاه‌های آمریکایی در افغانستان و عراق است.

این‌که این پهپاد چطور به دام هوافضای سپاه افتاده هم معلوم نیست، ولی اگر نظر ما را می‌خواهید دور از ذهن نیست که نیروهای اطلاعاتی سپاه پاسداران این پهپاد را در سال‌های اخیر از نزدیکی پایگاه‌های آمریکایی در خاك افغانستان یا عراق به دام انداخته و به ایران آورده باشند. این پهپاد با وجود کوچك بودن، اما دارای سامانه‌های دید در شب است. این پهپاد به سامانه هشدار و ممانعت از برخورد با عوارض زمینی مجهز است و دقت کنترل آن شامل ۲۵متر در موقعیت مکانی، دو متر در ثانیه در سرعت پروازی و ۵۰متر در شعاع محدوده فروداست. این پرنده قادر است در صورت قطع ارتباط با ایستگاه کنترل زمینی، خود را به نقطه پرتاب باز گرداند.